

Herziening Wet op de Lijkbezorging

aan De leden van de commissie voor Binnenlandse Zaken
van Dhr. E. (Edzo) Doeve, algemeen directeur coöperatie DELA
onderwerp Position paper DELA Wet op de Lijkbezorging
datum 3 april 2019

Dela is voorstander van modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb). Met veel waardering voor zowel het initiatief van D66 als de inzet van minister Ollongren, vragen we aandacht voor een aantal zaken die belangrijk zijn om mee te nemen in de vernieuwing van de wet.

In deze position paper vraagt DELA aandacht voor:

- ✓ Zorg dat na overlijden de schouwarts binnen 4 uur de overledene gezien heeft.
- ✓ Verruim de tijd voor nabestaanden om hun overleden dierbare uit het ziekenhuis te halen.
- ✓ Bescherm de consument beter tegen slechte dienstverlening.
- ✓ Houdt het verbod om as in crematoria of uitvaartcentra te vermengen in stand.
- ✓ Sta toe dat de as door nabestaanden eerder kan worden meegenomen. Maar voorkom haastwerk.
- ✓ Maak uitzonderingen voor het samen begraven of cremieren.
- ✓ Verleng de termijn waarbinnen de uitvaart moet plaatsvinden, niet. Blijf bij de zes werkdagen.
- ✓ Maak nieuwe uitvaartmanieren mogelijk.
- ✓ Verduidelijk de definitie van "biologisch afbreekbare" kist.

Achtergrond

DELA is een coöperatie met vier miljoen verzekerden. Verreweg het grootste deel van onze verzekerden heeft een uitvaartverzekering in diensten, het DELA UitvaartPlan. Dat betekent dat wij vroeg of laat hun uitvaart verzorgen. Dat doen we samen met hun nabestaanden. Vaak aan de hand van de wensen die de overledene bij leven met ons heeft besproken. In 2018 verzorgden wij ruim 33.000 uitvaarten. Deze zijn zowel voor DELA-verzekerden als niet-verzekerden.

DELA vraagt aandacht voor:

- ✓ *Zorg dat na overlijden de schouwarts binnen 4 uur de overledene gezien heeft.*

Na elk overlijden is zorgvuldig onderzoek naar de aard en wijze van overlijden wettelijk verplicht. Er moet worden vastgesteld of er sprake is van een natuurlijke doodsoorzaak. Dit onderzoek gebeurt door een schouwarts. In verzorgingstehuizen wordt veelal in de ochtend geschouwd. Dat betekent dat nabestaanden soms bijna een

dag moeten wachten tot dat hun overledene gekoeld, overgebracht en verzorgd kan worden. Voor nabestaanden is dit heel vervelend.

- ✓ *Verruim de tijd voor nabestaanden om hun overleden dierbare uit het ziekenhuis te halen.*

Iemand die in een ziekenhuis overlijdt moet binnen drie uur worden opgehaald. Wanneer nabestaanden dit niet doen worden zij geconfronteerd met extra kosten. De ziekenhuizen zouden nabestaanden meer tijd moeten geven. Vooral wanneer een overlijden onverwachts komt, is drie uur te kort voor nabestaanden om te bepalen waar de overledene naar toe kan en de overbrenging te regelen.

- ✓ *Bescherm de consument beter tegen slechte dienstverlening.*

Er is een keurmerk dat breed wordt gedragen maar zeker niet de hele markt bereikt. Het zorgt echter wel voor een benchmark. Het streven zou moeten zijn dat *alle* uitvaartondernemingen zich verplichten om hun werkwijze regelmatig te laten auditeren. Om dat te bereiken zou de reikwijdte van het huidige Keurmerk Uitvaartzorg kunnen worden uitgebreid naar:

- (1) alle organisaties die betrokken zijn bij uitvaarten, denk hierbij aan vervoerders (overbrengingen, staatsie etc.), bedrijven die as verstrooien, grafsteenleveranciers, grafdelvers, beheerders van mortuaria van ziekenhuizen, etc.
- (2) organisaties die zich (ook) richten op de bestemming van de overledene (cremeren, begraven en de alternatieven die in de toekomst mogelijk worden).

Een dergelijk, qua werkingssfeer, uitgebreid keurmerk zou kunnen worden bestuurd door brancheverenigingen die daartoe samenwerken in een koepelorganisatie.

DELA vindt dat het daarnaast goed zou zijn voor de bescherming van de consument, dat er een klachtenprocedure komt voor de gehele branche, georganiseerd en gefinancierd door de branche, maar waarbij de leden van de geschillencommissie benoemd worden door de Kroon.

- ✓ *Houdt het verbod om as in crematoria of uitvaartcentra te vermengen in stand.*

Het is belangrijk dat het verbod om as te vermengen in het crematorium (met of zonder toestemming van nabestaanden) blijft gelden. Net als de minister vindt DELA dat het goed zou zijn om een regel op te nemen die bepaald dat na het afhalen ervan nabestaanden, wanneer zij dat wensen, as van verschillende overleden dierbaren bij elkaar mogen voegen.

- ✓ *Sta toe dat de as door nabestaanden eerder kan worden meegenomen. Maar voorkom haastwerk.*

Direct as meenemen na een crematie leidt (onbedoeld) tot haastwerk. Na de crematie worden de resten uit de oven gehaald en deze moeten afkoelen, vervolgens gaan ze in de cremulator en daarna in de asbus. DELA is blij dat de minister oog heeft voor de zorgvuldigheid waarmee dit moet gebeuren. Voor DELA is as ophalen na een dag wel goed mogelijk. Dit leidt er niet toe dat de zorgvuldigheid in het geding komt. In de praktijk ziet DELA dat bij een geschil over de as-bestemming de huidige periode voor ruimte zorgt. Het resultaat daarvan is dat nabestaanden er samen alsnog uitkomen. Het is goed om te zien dat de minister dit aspect ook aanstipt. DELA vindt het belangrijk om de nabestaanden duidelijk te laten weten dat er meerdere opties zijn. Na een dag, maar ook na verloop van tijd.

- ✓ *Maak uitzonderingen voor het samen begraven of cremeren*

Het is jammer dat de minister in haar brief vasthoudt aan het basisbeginsel dat gelijktijdig cremeren of begraven in één kist niet mag. DELA begrijpt dat dit belangrijk is om te voorkomen dat misdaden verbloemd worden. Toch wil DELA graag dat het in *uitzonderlijke gevallen* mogelijk wordt om aan de wens van nabestaanden om 'samen te begraven of cremeren' te voldoen.

Als het over samen begraven of cremeren gaat dan wordt vaak gedacht aan tweelingen. DELA ziet dat het in de praktijk ook om drielingen of nog meer kinderen kan gaan. Daarom stelt zij voor om het over 'meerlingen' te hebben.

DELA vraagt ook aandacht voor de gevallen waarin een moeder (vader/ouder) en kind (al dan niet jonger dan een zwangerschapsduur van 24 weken), gelijktijdig of kort na elkaar, door een ongeval of geboorte komen te overlijden. In sommige van deze gevallen wensen nabestaanden dat zij samen begraven of gecremeerd worden.

DELA merkt op dat de huidige Wlb niet in alle gevallen van toepassing is, als gevolg waarvan het samen begraven of cremeren volgens DELA soms wél is toegestaan. Het verdient echter aanbeveling dat de wetgever hier richting de branche geen misverstand over laat bestaan. DELA ziet dat er in de branche over dit onderwerp geen sprake is van eenduidigheid. Zie bijlage 1.

- ✓ *Verleng de termijn waarbinnen de uitvaart moet plaatsvinden, niet. Blijf bij de zes werkdagen.*

DELA is geen voorstander van het verlengen van de termijn van zes werkdagen waarbinnen de uitvaart moet plaatsvinden. Het betekent dat uitvaarten voor

consumenten duurder worden omdat overledenen langer in rouwcentra of mortuaria verblijven. Bij thuisopbaringen zal er in de meeste gevallen langer koelapparatuur nodig zijn. Ook uit het oogpunt van hygiëne is een kanttekening te plaatsen. In de praktijk kunnen uitvaarten rond feestdagen voor grote problemen zorgen. Stel dat de termijn wordt verlengd naar acht werkdagen. De uitvaart van iemand die op 22 december 2018 zou zijn overleden is dan uiterlijk 7 januari 2019 (16 dagen later). Een lichaam is zo lang niet goed te houden. Als er nu een goede reden is om langer dan de zes werkdagen te wachten, kan er uitstel worden aangevraagd. De minister wil dit eenvoudiger maken. In de praktijk ziet DELA dat uitstel onder de huidige regelgeving vrijwel altijd wordt toegestaan.

✓ *Maak nieuwe uitvaartmanieren mogelijk.*

DELA is het eens met de minister dat het van belang is om een zorgvuldig beoordelingsproces te hanteren om te toetsen of de techniek toelaatbaar is. Hierin moet ook worden meegenomen de aspecten van milieuveiligheid en arbeidsomstandigheden. Voor DELA weegt duurzaamheid heel zwaar. Zowel begraven als cremieren is een belasting voor het milieu. Uitzondering is cremieren in een elektrische oven. DELA plaatste begin 2019 een elektrische crematieoven in haar crematorium in Geleen. Door ook de elektra op duurzame wijze te verkrijgen maakt de coöperatie een grote stap in het behalen van de duurzaamheidsdoelstelling van DELA (in 2030 zijn alle uitvaarten klimaatneutraal). DELA verwacht dat er op korte termijn behalve resomeren, ook andere vormen van lijkbezorging klaar zijn om getoetst te worden. DELA is blij met de stap van de minister om de Gezondheidsraad te laten adviseren.

De TU/e en DELA werken aan een toetsingskader waarin wordt vastgelegd hoe de impact van een nieuwe technologie op mens en milieu op uniforme wijze gemeten kan worden. Dit zogenaamde 'lifecycle' assessment is kort na de zomer 2019 klaar en DELA deelt de uitkomst graag met de Gezondheidsraad en de minister.

✓ *Verduidelijk de definitie van "biologisch afbreekbare" kist*

DELA wil graag verduidelijking van de definitie "biologisch afbreekbare" kist. Het is jammer dat de minister dit niet wil omdat het tegen de uitgangspunten 'eenvoudiger en meer ruimte voor de uitvoeringspraktijken' in gaat. DELA wil graag het milieu zwaarder laten wegen. Om die reden vraagt zij ook regels voor wat er in de kist wordt mee begraven aan spullen en materialen die niet duurzaam of gevaarlijk (kans op ontploffing oven) zijn.

Bijlage 1 Samen begraven of cremeren

Uitleg standpunt en huidige werkwijze DELA wanneer samen begraven of cremeren wél is toegestaan op de huidige Wlb.

De Wlb en het Besluit op de lijkbezorging (Blb) is niet van toepassing in de volgende situaties (artikel 2 lid 2 Wlb):

- *Levenloos geboren kindjes na een zwangerschapsduur < 24 weken*
- *Kindjes geboren bij een zwangerschapsduur < 24 weken, die binnen 24 uur na de geboorte zijn overleden*

Dit wil zeggen dat nabestaanden niet verplicht zijn het kindje een wettelijk verplicht gestelde vorm van lijkbezorging te geven;

- *Als er gekozen wordt voor begraven of cremeren, dan is een verlot tot begraving/crematie niet verplicht;*
- *Een verzoek tot ontheffing aan de Officier van Justitie is niet noodzakelijk;*
- *Een verklaring van een behandelend arts is wel verplicht, waaruit ons blijkt dat de uitsluitingsgrond van artikel 2 lid 2 Wlb van toepassing is (artikel 11a Wlb);*
- *Op verzoek van de opdrachtgever mag de as eerder dan een maand worden meegegeven. De wet is immers niet van toepassing, dus de bewaartermijn geldt niet;*
- *Er mogen meerdere kindjes die voldoen aan artikel 2 lid 2 Wlb (< 24 weken) samen worden begraven of gecremeerd. Van asvermenging ex artikel 9 Blb is geen sprake.*
-

Vragen

Mocht u naar aanleiding van deze position paper vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met: Ria Luichies / e-mail: rluichies@dela.org / tel: (06) 303 064 23